

המלחמה*

(עיון בפרק א של "המלחמה" למרן הרב זצ"ל)
הרב מרדכי אלימלך תובל זצ"ל

עת הזמיר הגיע

כשיש מלחמה גדולה בעולם מתעורר כח משיח. עת הזמיר הגיע, זמיר עריצים, הרשעים נכחדים מן העולם והעולם מתבסס וקול התור נשמע בארצנו.
"הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו" (שיר השירים ב יב).
הגיע זמנם של ישראל להגאל, הגיע זמנה של ערלה שתזמור, הגיע זמן של מצרים שיומרו, הגיע זמן ע"ז שלהם שתעקר, הגיע זמן של ים שיבקעו מימיו, הגיע זמן של שירה שתאמר, הגיע זמן שתעשו זמירות לקב"ה, הגיע זמנה של ארץ ישראל להחלק לישראל, הגיע זמן של ביה"ק שיבנה, הגיע זמן של מלכות שמים שתגלה.
(מדרש רבה ב כה)

הגיע זמנם של ישראל להגאל ודרש "הזמיר" מלשון שבח ועלוי וכמו "מזמרת הארץ".
ויתכן כי בשביל ששה דברים נגאלו:

- א. מתוך הקץ - הגיע זמנם.
 - ב. מתוך תשובה - הגיע זמנה של ערלה שתזמור ויבואו בברית ה'.
 - ג. מתוך צרה - הגיע זמנם של מצרים שהכבידו עולם על ישראל שיעקרו.
 - ד. מתוך רחמים - הגיע זמנם של אלילי מצרים שיעקרו. כי כאשר עכו"ם בעולם, חרון אף בעולם, ובבטולם - ישוב ה' מחרון אפו ונתן רחמים בארץ.
- ה. מתוך זכות אבות - הגיע זמן של ים שיבקעו מימיו והים נבקע בזכות אבות כדאיתא בב"ר על הפסוק "ויבקע עצי עולה". ר' חייא בר יוסי בשם ר' מיאשא, בשכר ב' בקיעות שבקע אברהם אבינו עצי עולה, זכה להבקע הים לפני בני ישראל. שאומר, "ויבקע עצי עולה" ונאמר להלן "ויבקעו המים".
ו. מתוך תפלה - על זה אמר הגיע זמן של שירה וזה תפילה והודאה.
(יפה-קול" לר' שמואל יפה אשכנזי זצ"ל)

"עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה" (שמות טו ב).

מביא רש"י את דברי התרגום "עזי-תוקפי, וזמרת-ותושבחת". ואילו בסוף דבריו "ולשון וזמרת, לשון "לא תזמור" כדכתיב: ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה, שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור" (ויקרא כה ד) וכדכתיב. "כחרב בציון שאון זרים תכניע, חרב בצל עם זמיר עריצים יענה" (ישעיהו כה ה).
ומסביר רש"י - כשהשמים מתקשרים בענן עב בימי השרב, שהכל שמחים בו, כן יענה שיר הצדיקים על זמיר העריצים ומפלתם.

* המאמר הודפס בספר הזכרון "איבי הנחל" לע"נ אהרן בן יעקב בוגר ישיבת "כרם ביבנה

ומצודת דוד - כעין החרב והחם אשר היא במקום ציה מבלי מצוא מחסה שהיא מצירה מאד, כן תכניע ותכריח את גאון העריצים המשמיעים קול שאון. עת הזמיר הגיע - הגיע לאעקרא שולטנותא דרברבי עמין דלא ישלטון בהו בישראל בשעתא דאתקם משכנא.

(מספר הזהר על הפסוק "ויקרא אל משה")

מכל המובא לעיל משמע ש"עת הזמיר" הוא לשון כסוח וכריתה לרשעים ושירה ושלמות לישראל.

וקול התור נשמע בארצנו

קול תייר טב נשמע בארצנו זה משה שהיה דורש טוב לישראל. אמר ר' יוחנן, זה קולו של יהושע בשעה שאמר עובר בקרב המחנה. קול התור איזה זה, זה קולו של כורש. קול התור איזה זה, זה קולו של משיח המכריז ואמר: "מה נאוו על ההרים רגלי מבשר" (ישעיה נב).

(מדרש רבה)

מיתת צדיקים מכפרת

היחידים הנספים בלא משפט, שבתוך המהפכה של שטף המלחמה, יש בה ממת מיתת צדיקים המכפרת, עולים הם למעלה בשורש החיים ועצמות חייהם מביא ערך כללי לטובה ולברכה אל כלל בנין העולם בכל ערכיו ומובניו.

א"ר אלעזר למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה? מה בגדי כהונה מכפרין אף מיתתם של צדיקים מכפרת" (מו"ק כח א)

דכתיב: "והפשט את אהרן את בגדיו והלבשתם את אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת שם (במדבר כ כו).

מנין שבגדי כהונה מכפרין?

ואמר ר' עיניני בר ששון: למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה? לומר לך, מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין.

מדרגתם הרוחנית של הרוגי-מלכות, מתבררת על פי הגמרא במסכת בבא בתרא י ב: "יוסף בריה דרבי יהושע חלש, אינגיד (כמעט שמת ויצאה נשמתו. כשחזר לבריאותו) אמר לו אבוא מאי חזית? אמר לו: עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה, (רש"י - אותם שהם עליונים כאן מחמת עשרם ראיתי שם שהם למטה ועניים שהם בינינו שפלים, שם ראיתי חשובים). א"ל עולם ברור ראית. ושמעתי שהיו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן, מאן נינהו? אילימא ר' עקיבא וחבריו משום הרוגי מלכות ותו לא? הא איכא

תורה ומעשים טובים בלאו הכי נמי, אלא הרוגי - לוד". (רש"י - לולינוס ופפוס אחים שהרגם טוריינוס הרשע בלודקיא, על ידי גזירה שנגזרה על ישראל להשמיד, על שנמצאה בת מלך הרוגה, וחשדו את ישראל עליה ועמדו האחים הללו ואמרו מה לכם על ישראל אנן הרגנוה).

ובחידושי אגדות למהר"ל מוסברת אגדה זו:

...כי הרוגי מלכות במה שבטלו גופם על קדושת השם ובשביל מצוותיו ומסרו גופם על קדוש שמו, בזה נראה שהם מסולקים לגמרי מן הגוף וזוכים אל עולם הבא הנבדל, ומי שבא לכאן ותלמודו בידו גם כן, כי אם אין תלמודו בידו הרי הוא בלא שכל הנבדל והנשמה שלו מתיחס אל הגוף, לכך אשרי לו שיש לו מעלה זאת שבא כאשר הוא דבק במדריגת האלוקות הבלתי גשמי. ומ"מ מעלה זאת שהוא הרוגי מלכות שמסרו נפשם על קדושת השם, אין אדם יכול לעמוד במחיצתן כי אלו הם נבדלים לגמרי והם עם השכינה".

ומרן הרב קוק זצ"ל במאמרו "על במותינו חללים" מביא את דברי הגמרא הנ"ל, ובסוף דבריו הוא כותב: "ע"פ עומק חשבוננו של "עולם - ברור" נוכל להקשיב ולשמוע בקול ברמה של רחל המבכה על בניה הממאנת להנחם על בניה, תחנונים הללו אשר מצד ארחות חייהם של בני גילם והלך רעיונותיהם הנם מושפלים כ"כ בעיני המון רבה של האומה אשר בעד תקותה באו עד כדי מסירות נפשם, כמה הם למעלה במעלת קדושים וטהורים כזהר הרקיע מזהירים.

ויחד עם הד הקול המחבב את התורה ומעשיה על ישראל, "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" שומעים אנו ג"כ ברגשי תנחומים "הרוגי לוד אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן". בתקוה לנחומים שגבורי התחיה העתידיים יחיו חיים טובים וארוכים ולא יהיה שוד ושבר בגבולינו ויחד עם כל העם המצפה לתשועה יענו תמיד: "בית יעקב לכו ונלכה באור ה'".

לאחר קביעת מדרגתם הרוחנית העליונה של הנהרגים על קידוש שמו יתברך כצדיקים גמורים, נעיינ במקורות חז"ל המסבירים מה הכוח הגנוז במיתת צדיקים, לכפר על דורם בפרט ועל העולם בכלל. וב"ענף-יוסף" ב"עין-יעקב" על הגמרא במו"ק כח. ד"ה "מה פרה אדומה מכפרת" וכו': ס"ל כי מיתת צדיקים מועיל לחטאים אשר בחבורתו נרפא להם כמו ענין סגולה שמועיל ברפואה ואין בו טעם טבעי או מחקר כלל כי אם סגולי. וכן היה בפרה אדומה מטהר טומאה חמורה בלי טעם וסיבה נודעה, ולכך נאמר בה חוקה. וכן מיתת צדיקים מכפרת בלי טעם. וזהו הוקשה לאפר פרה ולפ"ז לפושעים יפגיע, אומנם לתלמידיו והנלוים לו שנהנו מתורתו ולאורו הלכו ובצל חיו חיים להם הפסד גדל. ובעו"ה עולם חשך בעדם ויהי לילה וזהו מעין פרה שמטהרת טמאים וכ"כ היה מועילה לפושעים וחטאים, ומטמא טהורים. וכן הוא, לטהורים הוא העדר גדול והפסד בעוה"ב.

(יערות דבש)

ובעץ-יוסף בעין יעקב על הגמרא במו"ק כח. ד"ה מה פרה אדומה מכפרת וכו': "כמו שהפרה אדומה מכפרת מטעם תבוא אמו ותקנח את בנה, מהאי טעמא נמי מיתת צדיקים מכפרת בהיותם ממקור נפשות העולם והם מטהרים וזהמת בניהם".

”כלי יקר” במדבר כ א

”ורז”ל אמרו שנשמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך, מה קרבנות מכפרים אף מיתת צדיקים מכפרת. ולמה נשמכה דוקא לפרשת פרה כי באמת אינה קרבן? רק מה שמצינו שקראה הכתוב חטאת, דכתיב: ”ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת...”. אבל העיקר הוא, כשם שהפרה באה לקנח צואת בנה, כך הצדקת, אם כל חי - במיתתה מקנחת צואת תולדותיה”, וסמיכות זו מביאים המדרשים בארבעה מקומות:

- א. סמיכות מיתת בני אהרן ליוה”כ המכפר.
 - ב. סמיכות מות מרים לפרשת פרה אדומה.
 - ג. סמיכות מיתת אהרון לבגדי כהונה המכפרים.
 - ד. סמיכות מיתת אהרון לשבירת - הלוחות. לומר, שקשה מיתת צדיקים כשבירת הלוחות לפי שמן כל צדיק יגיע לבני דורו ארבע מיני תועלות.
- הא’ - שכל העולם ניוון בזכותו כארז”ל: ”כל העולם ניוון בשביל חנינא בני”... והרי המה כמו האם המניקה את בנה, כמו שנאמר ”שני שדיך” אלו משה ואהרון. וכן מצינו שבזכות מרים היה להם הבאר שהיה מספיק לישראל כל צרכיהם. וזהו סמיכות מיתתה לפרה - אם העגל הבאה לתקן קלקול בנה.

הב’ - שהצדיק מלמדם להועיל דרך ה’, ע”כ דומה פטירתו לשבירת לוחות.

הג’ - שבזכותו מגין כצל וכבגד העשוי להציל מקור וחום, ובמותו סר צילם והרי הם ערומים מכל מכסה, כדרך שנאמר: ”ויראו כל העדה כי גוע אהרון” ודרשו רז”ל ויראו היו”ד בצרי, שנראו והיינו בהסרת הענן שנמשל לבגד וזהו סמיכות לבגד - כהונה.

הד’ - שהוא מכפר עליהם במיתתו וזהו סמיכות ליוה”כ.

כנראה שהמכנה המשותף לארבעת התועלות הוא שהסתלקותו של צדיק מן העולם עושה רושם בהשאירו את העולם חסר מהטובה והברכה שהעניק לו, והעדר הטובה מעורר את הציבור לתשובה לתפלה ולכפרה כך שהדברים מתגלים מכוחו ומהרושם של הצדיק בחייו.

וכן אנו מוצאים בדברי המאירי למו”ק דף כח א.

”לעולם יהרהר אדם בעצמו יום המיתה וענינו, כדי שידאג ויפשפש במעשיו ויבין לאחריתו. דרשו רז”ל: ”והחי יתן אל ליבו דברים של מיתה דיספד יספודוניה, דלו אי ליוניה דטען יטעוניה. ויותר במיתת החכמים, שודאי במיתתם תוכחת לעם והערה למעוררים. והוא שאמרו עליה שמכפרת קרבנות או כיוה”כ. וכל שכן בראותו שנוי המיתות כמיתה פתאומית שיתעורר עליהם שהכל דרך גמול ועונש מאתו יתברך אשר לפני משפטו נעלמים מאתנו. ולעולם אל ימנע אדם עצמו מן הרחמים ומן התפלה”.

לענין התועלת הד’ - שהוא מכפר במיתתו וזהו הסמיכות ליוה”כ, מובא הסברו של ר’ יצחק אלחנן זצ”ל על דברי הגמרא כתובות קג ב ”דהוה באשכבתיה דרבי מזומן הוא לחיי העוה”ב”. מדוע כולם התעלו למדריגת צדיקים כאלו המוזמנים לחיי עוה”ב.

ישנה מחלוקת בין רבי לחכמים בגמרא יומא פה ב האם יצימו של יוה”כ מכפר, או שיוה”כ מכפר רק עם תשובה. רבי סובר שעצמו של יוה”כ מכפר, חכמים סוברים (וכך

נפסק להלכה ברמב"ם הלכות תשובה א ג) ש"יזה"כ מכפר לשבים".
יתכן לומר שביום פטירתו של רבי, לכבודו, החליטו בבית דין של מעלה לפסוק כמותו
שעיצומו של יזה"כ מכפר. ומכיון שנשמך מות בני אהרן ליוה"כ כשם שיוה"כ בעיצומו של
יום מכפר כך גם מיתת הצדיק בעצמה מכפרת.

ובספר "התניא" אגרת הקדש כז

"ויהי בהעלות ה' רוחו ונשמתו של הצדיק אליו יאסף ויעלה בעילוי אחר עילוי עד רום
המעלות חיי רוחו, פעולתו אשר עבד בה לפנים בישראל, פעולת צדיק לחיים לכל חי, היא
נפש כל חי הקשורה בנפשו בחבלי - עבותות אהבה רבה ואהבת-עולם כל תמוט לנצח.
רוח אייתי רוח ואמשיך רוח, ורוחו עומדת בקרבנו ממש כי בראותו ילדיו מעשה ידיו
בקרבו יקדישו שמו יתברך אשר יתגדל ויתקדש כאשר נלך בדרך ישרה אשר הורנו
מדרכיו ונלכה באורחותיו. ובפירוש אתמר בזה"ק דצדיקיא מגינין על עלמא, ובמיתתהון
יתיר מבחייהון ואלמלא צלותא דצדיקיא בההוא עלמא לא אתקיים עלמא רגעא חדא".

ובסוף הסברו של כ"ק האדמו"ר הזקן זצ"ל

והארת אורות עליונים אלו מאירה על כל תלמידיו שנעשו עובדי ה' על ידי תורתו
ועבודתו, והארה זו שעליהם מלמעלה מכנסת בלבם הרהורי תשובה ומעשים טובים. וכל
המעשים הטובים הנולדים מהארה זו נקראים גידולי גידולים, והארה זו היא בהעלם והסתר
גדול כמו שמש המאיר לכוכבים מתחת לארץ כדאיתא בתיקונים על משה רבינו ע"ה שאחר
פטירתו מתפשטת הארתו בכל דרא ודרא לששים רבוא כוכבים".

רגלי משיח מתגלים

ואח"כ כתום המלחמה מתחדש העולם ברוח חדש ורגלי משיח מתגלים ביותר, ולפי
ערכה של גודל המלחמה בכמותה ואיכותה ככה תגדל הצפיה לרגלי משיח שבה.
"אם ראית מלכויות מתגרות אלו באלו צפה לרגלו של משיח, שהרי בימי אברהם ע"י
שנתגרו המלכויות אלו באלו באה הגאולה לאברהם" (בראשית רבה מב).
ובילקוט שמעוני ישעיהו ס:

"אמר ר' יצחק שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה, מלך
פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי לארם ליטול עצה מהם, וחוזר מלך פרס ומחריב
את כל העולם וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים ונופלים על פניהם ויאחזו אותם
צירים כצירי יולדה. וישראל מתרעשים. ומתבהלים ואומר "להיכן נבוא ונלך להיכן נבוא
ונלך". ואומר להם: "בני אל תתיראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם. מפני מה
אתם מתיראים אל תיראו, הגיע זמן גאולתכם. ולא כגאולה ראשונה גאולה אחרונה. כי
גאולה ראשונה היה לכם צער ושעבוד מלכויות אחריה, אבל גאולה אחרונה אין לכם צער
ושעבוד מלכויות אחריה".

ובנצח ישראל פרק לו - "ובימות המשיח יהיה שינוי בעולם מצד הויה חדשה שיהיה בא

אל העולם, שכמו שכל הפסד הוא שנוי כך כל הויה שנוי בעולם, והוא הנקרא חבלי משיח. ונקרא חבלי - שכמו שהאשה יגיע לה חבלים מפני השנוי של הויות הולד הבא לעולם, שכל הויה הוא שנוי. וכך כאשר יצא לפועל ענין חדש הוא עולם-המשיח, יהיה חבלי המשיח, כמו האשה כאשר יצא הולד לאויר עולם יש לה חבלים מצד ההויה והבריאה שבא לעולם".

ובספר אבן שלמה להגר"א זצ"ל בפרק יא סעיף ה:

"הגאולה מכונה בשם בוקר כמ"ש אתא בוקר וגם לילה וכן מכונה בשם לידה כמ"ש "כי חלה גם לידה ציון". וכמו שמתחיל להאיר היום הוא מחשיך ביותר וכן האשה ההרה כשמתקרבת הלידה כואבת יותר מכל ימי הריונה כשיושבת על המשבר, כן קודם הגאולה יכבד הגלות יותר מכל הגלות. וכמו במצרים שהיה קושי השיעבוד קודם הגאולה כמ"ש תכבד העבודה על האנשים והם חבלי משיח".

ערכה של הצפיה לישועה כיסודה של הגאולה, מוסבר בספרו של הגרי"מ חרל"פ זצ"ל "ממעניי הישועה" פרק א' י"ב: "ערכה של הצפיה לישועה הוא יותר עליון מהערך של גלוי הישועה עצמה, שכן הישועה היא בלתי סופית ולעולם לא יגיעו אל קצה כי כל גלוי ישועה אינו אלא חלק של ישועה, אולם הצפיה לישועה כוללת את כל האור האין סופי של הישועה".

הצפיה לישועה איננה רק על העתיד אלא גם בהווה לצפות לכל שעה שאפשר שתופיע בה הגאולה ומבלעדי זה אין בכח השעה ההיא שתהא מקרבת את הגאולה. ומפני זה הקץ האחרון נעלם זמנו למען יצפו ויחכו אליו בכל שעה וזהו ענין "חבלי גאולה" - "חבלי משיח", מלשון חבלים מושכים". ופרק מ"ו מסביר הגרי"מ חרל"פ זצ"ל: "השלמת גאולתן של ישראל היא אך בהתגלות אורו של משיח, ועוד בראשית התחוללות הבריאה נאמר "ורוח אלקים מרחפת על פני המים". וזהו רוחו של משיח - מהאור הזה יוצאים הרבה קרני אורה לפניו ולאחריו. כל שביב אור מעולם ועד עולם, מקרני אורו של משיח הוא.

אורו של משיח הוא הקדושה הכללית והפנימית שבישראל שאינה נפגמת לעולם, והיא בחינת הראשית שבישראל, "קדש ישראל לה' ראשית תבואתו".

וב"ילקוט ידיעות האמת" לרמח"ל במאמר העיקרים פרק הגאולה, מובא - "שאף על פי שהטובה האמיתית נקנית מכל אחד ואחד בפני עצמו כפי מעשיו, אמנם אין כלל הבריאה משתלם עד שתסודר כלל האמת הנבחרת בסדר נכון ותשלם בכל עטוריה ותתדבק בה השכינה"

קץ המגולה

מלחמת עולם של עכשיו צפיה נוראה גדולה ועמוקה יש בה מצורף לכל גלגולי הזמנים והוראת קץ המגולה של התישבות ארץ ישראל, בדעה גדולה, בגבורה עצומה ובהגיון עמוק וחודר, בתשוקת אמת וברעיון בהיר, צריכים לקבל את התוכן הנשוא של אור ה' המתגלה בפעולה נפלאה בעלילות המלחמות הללו ביחוד.

”ואמר ר' אבא אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר: ואתם הרי ישראל ענפיתם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל” (סנהדרין צח א).

ומוסברים הדברים בדברי המהרש”א: ”לפי שכל זמן שאין ישראל על אדמתם אין הארץ נותנת פירותיה כדרכה, אבל שתחזור ליתן פירותיה זהו קץ מגולה שקרב לבוא זמן הגאולה שיחזרו ישראל על אדמתם”.

ובדברי המהר”ל בחידושי אגדות: ”כל הדברים האלו להעיר על העדר הויה קודם התחדשות הוית דור המשיח. ולפיכך אמר, אין קץ מגולה כמו זה מדכתיב ואתם הרי ישראל ענפיתם תשאו וגו' מזה תלמוד שקודם זה לא היה דבר זה, שלא היו הרי ישראל נותנים פרים - זהו קץ מגולה”.

ופירוש הגר”א במאמר חז”ל זה, המועתקים ע”י תלמידו הגאון רבי הלל, ומובאים בספר ”קול התור”:

”הנה היות ארץ ישראל נותנת פריה בעין יפה לבניה - לישראל היושבים עליה ועובדים אדמתה, לאו סימן גרידא הוא לקירוב קץ הפלאות, אלא פעולה גדולה וחזקה המסורה בידי ישראל לעשות, שסגולתה היא קירוב הקץ שככל שישראל מרבים לעלות ולהתקבץ לארצם ועובדים אדמתה ובונים חרבותיה ומישיבים שממונה, כן הקץ האחרון מתקרב ובא לקראתם”.

ונקרא ”קץ - מגולה” על היותו מסור בידנו להחיש על ידו את הקץ האחרון. והקץ האחרון נקרא ”קץ-מגולה”, ללמדנו שאין שליטה בידי אדם לקרבו מצד עצמו אלא ע”י קץ זה המגולה והמעשים הקשורים בו.

בעל - מלחמות

”בעל מלחמות זורע צדקות, מצמיח ישועות, בורא רפואות נורא תהלות, אדון הנפלאות המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, אור חדש על ציון תאיר ונוכח כולנו מהרה לאורו”.

אמרו במכילתא (בשלח פ”ד) ”יש גיבור במדינה שמקנאה וגבורה אשר לובשתו, אפילו אביו ואפילו אמו ואפילו קרובו הכל מכה בחמה והולך לו. אבל הקב”ה אינו כן. ”ה’ איש מלחמה ה’ שמו”. ה’ איש מלחמה שהוא נלחם על מצריים, ה’ שמו שהוא רחום על בריותיו, שנאמר: ”ה’ ה’ אל רחום וחנון” (שמות לד).

יש גבור במדינה בשעה שהחץ יוצא מידו כבר לא יוכל להחזירה אליו, אבל הקב”ה אינו כן. כשאין ישראל עושין רצונו, כביכול גזירה יוצאת מלפניו שנאמר ”אם שנותי ברק חרבי”. עשו תשובה מיד הוא מחזירה שנאמר: ”ותאחו במשפט ידי” (דברים לב). וזו היא הכוונה ”בעל מלחמות” שהוא כביכול בעל ואדון על המלחמה.

זורע צדקות מצמיח ישועות

בספר ”קול-התור” מובא בשם הגר”א: ”לדעת מראש כי ארץ ישראל נקנית ביסורים אבל בזה היא נקנית ממש, עקבות משיחא באות בהפרעות ומכשולים מצד שרו של עשו וגם ע”י הערב-רב... אך מעז יצא מתוק ופועל ידינו ירצה ה’. ולכן חלילה לנו לסגת אחר

במשהו אם יהיה חיו איזה קושי, איזה מכשלה בדרך עבודתנו ולהיות בטוחים כי דוקא ממנה יעקב יושע ומן המיצר נגיע למרחביה".

"ר"ל שמאותה ההכנה עצמה שהיתה לרע, לוטה בה ג"כ הכנה לטוב אם ישוב האדם. כי כל דבר שיוצא מפי הקב"ה לוטים בו ענינים שונים והפכיים ומשתנים לפי מעשה האדם. וכן הענין בנינוה העומדת להפך שנהפכו מעשיהם לטוב. וכן בימי מרדכי ואסתר בגלל עונותיהם קם עליהם אדם והפיל פור להומם ולאבדם, ובכל תהלכות הענין ההוא מתחילתו אשר כפי נגלהו היה מחריד ומבהיל. אך בסתר היה באותם הענינים בעצמם, נארגים כתרי ישועה והצלחה. בעל מלחמות זורע צדקות מצמיח ישועות" (סידור אשי ישראל ע"פ דברי הגר"א).

"את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך כי לישועתך קוינו כל היום ומצפים לישועה."